

Ekologiyaya

dəyən zərərlərin səngiməyən fəsadları

Qlobal istiləşmə insan fəaliyyətindən qaynaqlanan iqlim dəyişmələridir. İqlim dəyişmələri quraqlıq, səhrələşmə, qeyri-sabit yağıntılar, daşqınlar, tufanlar, tornadolar və digər meteoroloji hadisələrin artmasında özünü göstərir. Qlobal istiləşmənin əsas səbəbi karbon, azot, metan qazlarının atmosferə buraxılmasıdır.

Yerdən atmosfərə qalxan qazların 76 faizini karbon, 16 faizini isə metan qazı təşkil edir. İnsan fəaliyyəti nəticəsində havaya buraxılan qazlar Yer kürəsinin ətrafını əhatələyərək Günəşin istiliyini atmosferdə saxlayır. Sıxılan istilik ekoloji problemlər yaradır. Nəticədə isə Antraktida kimi soyuq ərazilərdə buzlaqlar əriyir və okeanlara qarışır. Son bir neçə ildə buzlaqların 20 faizə qədər hissəsi əriyib. Okean səviyyəsinin yüksəlməsinə səbəb olan proses sunami kimi təbiət hadisələrini yaradır. Bu barədə NASA-nın "Jet Propulsion" laboratoriyasının mütəxəssisləri bildiriblər ki, qlobal istiləşmə səbəbilə qütblərdə əriməyə başlayan buzlaqlar dünyanın tarazlığına təsir edir. 2003-cü ildən bəri Qrenlandiyada təxmini olaraq 270 milyard ton buz

əriyib. Son illərdə bu proses daha da sürətlənib. Ekspertlər qeyd edirlər ki, bunun qarşısı alınmasa, dünyanın ağırlıq mərkəzi sürətlə dəyişəcək.

Qlobal istiləşmənin mənfi təərəflərindən biri də yağışın az yağmasıdır. Yağıntıların miqdarının azalması planetimizdə şirin su ehtiyatlarının tükənməsinə gətirib çıxarır. Hazırda dünyada hər on nəfərdən dördü təmiz, içməli su çatışmazlığından əziyyət çəkir. Qlobal istiləşmə həm də dünyanı ərzaq qıtlığına doğru sürükləyir. Hesablamalara görə, 2050-ci ilədək aclıqdan ölənlərin sayı 2 dəfə artacaq. Son illərdə ABŞ-da müşahidə edilən rekord quraqlıq və artan temperatur kənd təsərrüfatına mənfi təsir göstərir. Hətta mikro iqlim müxtəlifliyinə sahib, tərəvəz və meyvələrin əsrarəngiz

vətəni sayılan Kaliforniyada belə vəziyyət ürəkaçan deyil.

İqlim dəyişmələri ilə mübarizə istiqamətində Azərbaycan da dünyada bir çox tədbirlər keçirilir, maarifləndirmə işləri aparılır. COP tədbirləri də bunlardan biridir. Qeyd edək ki, BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası noyabr ayında ölkəmizdə keçiriləcək. Azərbaycan BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasına tərəf olmaqla qlobal iqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizəyə qoşulub. Ölkəmiz 1990-cı illə müqayisədə 2030-cu ilə qədər istixana qazlarının miqdarını 35 faiz azaldılmasını hədəfləyir. 2030-cu ildən sonra isə daha iddialı hədəf müəyyən edilib ki, bu da 2050-ci ilə qədər istixana qazlarının miqdarının 40 faiz azaldılmasından ibarətdir.

Ləman TƏHMƏZ.